

René Guénon

TEOSOFIA
-
ERÄÄN
PSEUDOUSKONNON
HISTORIA

Teosofia

Erään pseudouskonnon historia

René Guénon

Alkuperäinen teos: René Guénon;

Le Theosophisme: Histoire d'une Pseudo-Religion

Suomennos © 2022 Iiro Nordling

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6642-2

Sisällys

Suomentajan esipuhe ja johdattelu aiheeseen	9
Lyhyt René Guénonin elämäkerta	17
ESIPUHE.....	21
1. MADAME BLAVATSKYN MÄÄRÄYTYMINEN TEHTÄVÄÄNSÄ	25
2. TEOSOFISEN SEURAN JUURET	31
3. TEOSOFINEN SEURA JA RUUSURISTILÄISET	44
4. MAHATMAT	53
5. PSYKKISEN TUTKIMUSSEURAN TAPAUS.....	70
6. MADAME BLAVATSKY JA SOLOVIOFF	80
7. MADAME BLAVATSKYN LUMOVOIMA.....	87
8. MADAME BLAVATSKYN VIIMEISET VUODET	91
9. MME BLAVATSKYN TEOSTEN LÄHTEET	99
10. ESOTEERINEN BUDDHALAISUUS.....	107
11. TEOSOFIAN OPILLISET PÄÄKOHDAT	113
12. TEOSOFIA JA SPIRITISMI	128
13. TEOSOFIA JA USKONNOT	143
14. VALA TEOSOFIASSA	150
15. ROUVA BESANTIN TAUSTA.....	157

16. ROUVA BESANTIN PUHEENJOHTAJUUDEN ALKUTAIVAL.....	162
17. USKONTOJEN PARLAMENTISSA.....	172
18. ESOTEERINEN KRISTINUSKO.....	179
19. POMARIN HERTTUATAR	185
20. TULEVA MESSIAS	194
21. ALCYONEN KOKEET	205
22. RUDOLF STEINERIN ANTROPOSOFA	216
23. IDÄN TÄHDEN RITARIKUNTA JA SEN LIITÄNNÄISET	228
24. VANHA KATOLINEN KIRKKO	235
25. TEOSOFIA JA VAPAAMUURARIUS.....	258
26. TEOSOFISEN SEURAN ETIÄISJÄRJESTÖT	268
27. TEOSOFINEN MORALISMI	281
28. TEOSOFIA JA PROTESTANTISMI	290
29. TEOSOFISEN SEURAN POLIITTINEN ROOLI	296
30. LOPPUPÄÄTELMÄT	314

René Guénon (1886–1951)

Suomentajan esipuhe ja johdattelu aiheeseen

René Guénon (k. 1951) tunnetaan traditionalistina. Hän oli syvästi perehtynyt idän uskontoihin. Hän oli itse sisäpiireissä tutkimassa länsimaisia salaseuroja. Hän liikkui oman aikansa mystisten liikkeiden piireissä ja oli perustamassa mm. Pariisiin vapaamuurarien loosia.

Tämä Teosofiaa käsittelevä teos on syntynyt tietynlaisesta pettymyksestä salaseuroihin. Hän varoittaa teoksessa erinäisten okkultististen ja spiritististen ilmiöiden vaarallisuudesta hyväuskoisten mielissä. Useat ihmiset liukuivat melisairauksiin pyrkiessään liiaksi kokemuspohjaisen okkultismin ja spiritismin pariin.

René Guénonilla oli siis parhaat edellytykset kirjoittaa Teosofiasta teos, joka kykenee näkemään siihen liittyvät ongelmallisuudet niin suhteessa idän uskontoihin, kristillisyyteen ja toisaalta oman aikansa eurooppalaisiin spiritistisiin ja okkultistisiin virtauksiin.

René Guénonin teos käsittelee laajasti Teosofiaan liittyviä aiheita ja sen synnyttämiä liikkeitä. Katolisesta taustasta tuleva Guénon näki Teosofiassa protestantismille tyypillisiä piirteitä, kuten populismia ja muuta pintapuolista julistamista.

Teos on kirjoitettu jo vuonna 1922 ja monet käsiteltävät aiheet, kuten vaikkapa Antroposofinen hengentiede tai Krishnamurtin tapaus olivat vielä aikalaishistoriaa. Sikäli teos ei ole kattava eikä kykene

historiallisesti näkemään kaikkien käsiteltyjen liikkeiden historiaa eikä niiden jatkoa. Olen tietoinen, että tähän teokseen ja Teosofian historiaan liittyen monet ovat löytäneet erinäisiä asiakirjoja, joiden perusteella kuvaa Teosofian historiasta on voitu täydentää.

Teosofian historiasta on kirjoitettu paljon ja niin tehdään edelleen. Joku voisi ajatella, että olisi parempi tutkia aihetta ja kirjoittaa tieteellinen kirja itse. Sinänsä syy René Guénonin kirjan suomennokselle ei liity pelkän historian tuntemuksen lisäämiseen. Kirja analysoi erittäin korkealla tasolla sielullisia puolia okkultismin ja spiritismin sekä Teosofian osalta. Sellaiseen ei kykene tavallinen pintapuolisesti uskontojen mysteereihin perehtynyt oman aikamme tutkija – ainakaan pienellä perehtymisellä. Itse en uskoisi siihen kykeneväni.

Kirja vetoaa varmasti nykyaikaiseen skeptiseen lukijaan, joka näkee uskontoihin liittyvissä ylilyönneissä vaaroja. Kirjasta käy hyvin ilmi, kuinka sen tekijä halusi paljastaa tiettyjä huijauksia, joita meediat ja erinäiset sielunvaellusoppien kehittelijät ovat yksinkertaisille ihmisille kehittäneet.

Kirja ei toisaalta levitä ateismia, vaan lähinnä varoittelee uskonnollisissa laškoissa tapahtuvista ylilyönneistä. Teosofit eivät halunneet nähdä itseään uskonnollisina. Heillä on mukana jonkinlainen tieteellinen ja kaikkien uskontojen alkuperän selvittämiseen pyrkivä missio.

Suomessa on julkaistu ruusuristiläistä, steineriläistä ja vapaamuurarillista kirjallisuutta. Myös Blavatskyn teoksia on suomennettu. En ole ottanut Blavatskyn tai muidenkaan Teosofien

suomennosten kohtia tähän kirjaan otteita. Raamatun suomennoksista on tapana ottaa lainauksiin pätkät virallisen ja vakiintuneen käännöksen sivuilta. Oletan, etteivät lukijat suhtaudu Teosofian sanomaan samalla tavalla pyhällä tunteella kuin uskonnoissa on kyse.

Vanhempi uskonnollinen sanasto on vierasta nykylukijalle. Vanhat Raamatut käännökset ovat vieraita nuoremmalle polvelle. Joku steineriläinen tai Teosofi tai muu näihin aiheisiin vihkiytynyt saattaa olla tottunut oman alakulttuurinsa sanastoon ja olisi saattanut toivoa tässä käytettävän yhtenäistä sanastoa. En luokittele esimerkiksi Blavatskyn okkultistisia teoksia sillä tavalla pyhiksi, että ne olisivat Raamattuun tai Koraaniin rinnastettavia teoksia. Mikäli niitä luettaisiin jossain tilaisuuksissa ääneen ja ne olisivat jonkinlaisia vakiintuneita uskonnollisia tekstejä, silloin olisi selkeämpää käyttää vakiintunutta suomennosta.

Osa okkultismia harjoittavista sisäpiiriläisistä saattaa torjua René Guénonin kirjoitukset riippumatta käännöksessä käytetyistä sanoista. Ulkopuolisen lukija, jolla ei välttämättä ole uskoa juurirotuihin tai astraalimaailman asioihin, käytetyillä sanoilla ei liene niin suurta merkitystä. René Guénon kuvaa hyvin toisaalta, kuinka Teosofian piirissä ainakin Blavatskyn aikana oli tyyppillistä käyttää eksoottisia itämaisia sanoja, joille oli annettu omia merkityksiä. Useinkin länsimaiset käsitteet oli tehty mystisemmiksi käyttämällä intialaisperäisiä nimiä. Asia toimi hieman samalla tavalla kuin lääkärit entisaikoina saivat kansalaisilta enemmän uskottavuutta muotoilemalla reseptinsä latinalaisiin sanoihin.

Rehellisesti sanottuna eri Tesofisten tai steinerilaisten ja muiden kirjojen suomennosten käsiin metsästäminen ja niistä kohtien kerääminen olisi lisännyt työmäärää. Viitteiden lisääminen tai niistä huomioiden kirjaaminen on jätetty tekemättä samasta syystä. En ole lisännyt myöskään omia huomioita kirjan alareunoihin tai muuallekaan. Pahimmillaan kirjaa kääntävä henkilö saattaisi pilata kirjaa huonoilla kommentteilla enemmän kuin parantaa sitä. Antaa René Guénonin ajatusten puhua puolestaan.

Kun kirjaa lukee huolella ja useampaan kertaan nousee uusia ja uusia ajatuksia pintaan. Se kertoo itsessään siitä, että kirjassa on sisältöä ja erilaisia tasoja. Toivon lukijoiden löytävän näitä René Guénonin salattuja viisauksia kirjan sisältämän sinänsä hyödyllisen historiallisen tason ohessa. Olen jättänyt pois erilaisia tieteellisen oloisia lähdeviitteitä. René Guénon on käyttänyt erilaisia kirjeitä lähteinään. Kirjan ilmestymisen aikoihin Teosofit ja muut uskonnollissa alakulttuureissa liikkuvat haastoivat heistä kirjoittavia kirjailijoita herkästi oikeuteen kunnianloukkausten vuoksi. Suuri osa Guénonin lisäämistä viitteistä on juuri jotain kirjeenvaihtoon liittyvää tai aikakausikirjassa tai mielipideosastolla julkaistua materiaalia. Veikkaan, ettei suomenkielisessä yleisössä ole ainoatakaan, joka haluaisi etsiä käsiinsä sellaista aineistoa. Syvemmin aiheesta kiinnostuneet lukevat varmaankin sitten alkukielillä teoksen ja uusien kommentaarien kanssa.

Tätä käsillä olevaa René Guénonin teosta on käsitelty myös kriittisesti. Joidenkin mukaan siinä ei ole riittävän kattavaa materiaalia käytössä. Myöhemmin on tullut uusia dokumentteja esiin. Toisaalta joitakin saattaa häiritä kirjan kriittinen sävy. Osa

saattaa olla itse sisällä Teosofien ajattelussa ja ei siitä syystä jaa René Guénonin ajatuksia aiheesta.

René Guénonia voisi pitää jonkinlaisena Teosofiaan pettyneenä George Orwellina. Hän siis oli itse vahvasti mukana kaikessa tällaisessa toiminnassa, mukaan lukien vapaamuurareissa. Vapaamuurareita kohtaan René Guénon tunsikin enemmän kiinnostusta myöhemmin elämässään. Hän kirjoitti siis tämän kirjan jonkinlaisena vuodatuksena näkemistään epäkohdista ja nekin lähinnä Teosofien piireissä. Hieman samalla tavalla kuin Orwell oli kirjoittanut parhaat totalitarismista varoittavat teoksensa sosialismiin pettyneenä miehenä, voisi tätäkin kuvailla Teosofiaan pettyneen miehen tilitykseksi.

Tämä kirja ei ole jälkipolvia ajatellen kenties René Guénonin tuotannon merkittävin teos. Hänen arvostuksensa jälkipolville liittyy länsimaiseen sivilisaatioon kohdistettuun kritiikkiin. Teosofian historiasta on olemassa seikkaperäisempiäkin kirjoja. Blavatskysta ja muista Teosofisen seuran toimijoista on julkaistu runsaasti elämäkertoja. Osa on hyödyntänyt René Guénonin kirjaakin. Tieteessä ajatellaan tiedon kumuloituvan. Guénonin arvo on siinä, että hänellä on sisäistä näkemystä aiheeseen. Hän oli aikalainen, joka oli uppoutunut idän mysteerien tutkimukseen itse.

René Guénonia pidetään traditionalistina ja länsimaisen sivilisaation kritikkona. Tämä teos sijoittuu hänen varhaiseen kauteensa. Tämä kirja on lähempänä uskontotieteen alaa. Se kuvaa Teosofian ja sen ympärille kasvaneiden salaseurojen ja erilaisten kulttien sekä lahkosten tyypillisiä ongelmia. Johtajiksi on aina tunkua ja koviakin keinoja käytetään. Samalla tavalla jäsenten houkuttelemisen vuoksi

sinänsä vilpittömistä lähtökohdistakin alkaneet liikkeet kokevat kiusausta liukua henkisesti epärehelliselle alueelle. Rikkaat Teosofisen seuran tukijat halusivat kokea okkultistisia ja spiritistisiä ilmiöitä. Niitä piti tuottaa vaikka hieman kyseenalaisin keinoin, että kassavirta pysyi vilkkaana. Tämä lienee vaarana edelleen monien kokemuksia korostavien lahkojen toiminnassa.

Eräs näin jälkikäteen mielenkiintoinen huomio liittyy Blavatskyn kristinuskoa vastaan kohdistamaan kritiikkiin. Teoksesta käy ilmi se, että Teosofien alkuaikojen johtaja näki kristinuskon turmeltumisen taustalla juutalaisen vaikutuksen. Melkein samoja teemoja käyttivät kansallissosialistit myöhemmin. Tämä yhteys on mielenkiintoinen sikälikin, että okkultistisia salaseuroja oli kansallissosialismin taustalla. Blavatsky muotoili näkemyksiään kristinuskosta ja juutalaisista jo 1800-luvun loppupuolella. Samoin hänellä oli mystistä vetoa Tiibetiin, jollaista esiintyi sitten kansallissosialistien mystiikassakin. Ajallisesti Blavatsky edelsi kansallissosialismia ja sikäli suhde meni niin päin. Näistä aiheista on olemassa laajempaa tutkimusta eikä niistä tässä sen enempää. Kiintoisaa on huomata nämä Guénonin sivumennen tekemät huomiot, koska niiden kirjoittaja ei ollut tietoinen myöhemmin politiikan alaan siirtyneistä okkultismin muodoista ja jopa poliittisista palopuheista, joissa juutalaisten väitettiin vääristäneen kristinuskon – melkein Blavatskyn sanoin.

Suomessa Teosofisesta liikkeestä ponnistanutta Krishnamurtia käsitellään tässä vain hieman. Hänestä ilmeisesti kaavailtiin suuren sielun reinkarnaatiota ja ”odotettua Tulevaa”. Suomessa Krishnamurtin teoksia on käännetty useita ja hän nauttii arvostusta. Krishnamurti irtaantui Teosofiasta myöhemmin ja sikäli hänen

luennoillansa esittämä filosofiansa ei edusta Teosofiaa. Tämä teos valaisee kiintoisia puolia Krishnamurtin alkuvaiheista ja hänelle Teosofian piirissä kaavaillusta roolista. Teoksen aikoihin Krishnamurti oli nuori ja häntä valmistettiin tehtäväänsä. Krishnamurtia käsittelevät kohdat tämän teoksen osalta eivät käsittele hänen ajatteluaan, vaan tässä keskitytään hänelle kaavailtuun rooliin Teosofian puitteissa.

Kirjaan sisältyy kriittinen sävy melkein kaikkea Teosofian alaan kuuluvaa kohtaan. Siinä nähdään modernien oppien sekoittamista vanhoihin perinteisiin. Toisaalta Teosofiaa syytetään brittiläisen imperiumin asian ajamisesta ja jopa protestanttisesta pinnallisuudesta. Jokainen saa lukea näitä kohtia omien ajatustensa kanssa.

Teosofia muuttui jo Blavatskyn jälkeen ja kirjassa kuvataankin erinäisiä muutoksia Teosofian opeissa. Teosofia oli täynnä ristiriitoja ja niiden ruotiminen on tämän kirjan parasta antia. Besantin kaudella siirryttiin jonkinlaisen esoteerisen kristillisyyden suuntaan ja intialaisperäisten taikasanojen käyttö väheni. Kristinuskon oli hyvin kaukana Teosofiasta, vaikkeivat sen uudet johtajat halunneet Blavatskyn tavoin enää avoimesti hävittää kristinuskon.

Kirjassa on kuvattu Teosofian johtavien henkilöiden elämäkertoja. Erityisesti siinä etsitään opillisia juuria. Blavatskyn vaiheista ja persoonasta saa mielenkiintoisen kuvan. Myös hänen Salainen oppinsa ja Hunnuton Isis tulevat käsitellyiksi – aina niiden juuria myöten. Guenon itse oli sen verran oppinut okkultismin alalla, että katsoi paremmaksi lukea suoraan niitä kirjoja, joita Blavatskyn kirjoissa oli käytetty lähteinä.

Olen käynyt vuoden verran Steiner koulua Suomessa. Siinä ajassa en tokikaan ehtinyt omaksua sitä filosofiaa. René Guénon yrittää kappaleen verran porautua Antroposofisen hengentieteen ytimeen. Hänelle Steiner ja ja saksalaiset Teosofit olivat lähinnä eräs iso irtaantuminen Teosofisesta seurasta. Uskon, että kriittisestä otteestaan huolimatta tässä ei sinänsä hyökätä steinerilaisuutta vastaan, vaan jopa Steinerin opeille perustuvissa tai sitä nimeä kantavissa opinahjoissa opiskelleet voivat löytää mielenkiintoisia historiallisia juuria tästä – erityisesti Teosofiaan liittyen.

René Guénon oli ikuinen etsijä, joka pyrki lähemmäs Jumalaa. Sikäli tämä teos ei myöskään ole uskonnon vastainen. Se pyrkii ruotimaan uskonnollisen toiminnan liepeille kehittyneitä vilpillisiä pyrkimyksiä.

Suomentaja

Jakartassa 30-10-2022

Teosofian alkuvaiheiden historiaa ja sen ristiriitaisuuksia kuvaava teos. Ranskalainen René Guénon oli itse mukana erilaisissa spiritistisissä ja okkultistisissa ryhmissä. Petyttyään niissä vaikuttaviin epäkohtiin, hän kirjoitti tämän teoksen v. 1922.

Kirja käsittelee teosofian perustajasta alkaen siinä vaikuttaneita hahmoja. Keskiössä on Teosofian suhde vapaamuurareihin, ruusuristiläisiin, antroposofiaan, kristinuskoon, protestantismiin sekä hindulaisuuteen.

René Guénon (1886–1951) oli ranskalainen metafysiikko, kirjailija ja toimittaja. Hänen ansionaan pidetään traditionalistisen tai perennialistisen koulukunnan metafysisen perustan luomista 1900-luvun alussa. Hän puhuttelee edelleen tämän päivän lukijaa kirjoituksillaan, joissa käsitellään modernin maailman älyllistä ja henkistä konkurssia.

BoD

9 789528 066422